

Memo

memonummer 1
datum 18 november 2019
aan Marien Kornet Antea Group
van Peter Verhoeven Antea Group
kopie
project Goirle, Proeftuin omgevingswet
projectnr. 0418150.100
betreft Quicksan cultuurhistorie en landschap

1 Algemeen

De Regte Heide en de beekdalen van de Oude en Poppelsche Leij maken deel uit van een dekzandlandschap dat ontstaan is aan het eind van de laatste ijstijd. Hierna is de heide als landschap ontstaan door onttrekking van voedingsstoffen door begrazing en afplaggen van de zandgronden. Vanaf de Middeleeuwen werd de heide gebruikt om schapen op te laten grazen. De noodzaak tot begrazing liep door de uitvinding van kunstmest en de daarmee samengaannde afname in behoefte van schapenmest terug, waardoor heidegrond ontgonnen kon worden tot landbouwgrond of productiebos.

Op historische kaarten van 1840 en 1900 is te zien dat het gebied van de Regte Heide via een natuurlijke overgang verbonden is met de beekdalen. In het oosten liep de heide door tot aan de natte graslanden rond de Poppelsche Leij. In het westen liep de heide door tot een smalle strook grasland over naar de Oude Leij. In het zuiden liep de heide door tot de Halve Maan (een ven met eromheen nog een stuk resterende heide). Op de kaart van 1900 staan in het zuidelijk deel enkele naalddhoutopstanden aangegeven. Dit zijn de eerste heideontginningen. Het loofbos langs het zuidelijk deel van de Poppelsche Leij bestond al rond 1840 en is later gedeeltelijk ontgonnen en beplant met naaldboomsoorten.

1.1 Aanwezige waarden

In het plangebied liggen meerdere landschappelijk en cultuurhistorisch waardevolle gebieden en waarden. De cultuurhistorisch (beschermde) waarden zijn weergegeven in **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** en Figuur 3.

- Restanten van grafrituelen: de archeologische rijksmonumentale grafheuvels en de rijksmonumentale grafkelder.
- Het heideveld van natuurgebied "De Regte Heide" en de landschappelijke overgang met het beekdal van de Oude Leij.
- Landgoed Nieuwkerk + historische wegenstructuren;

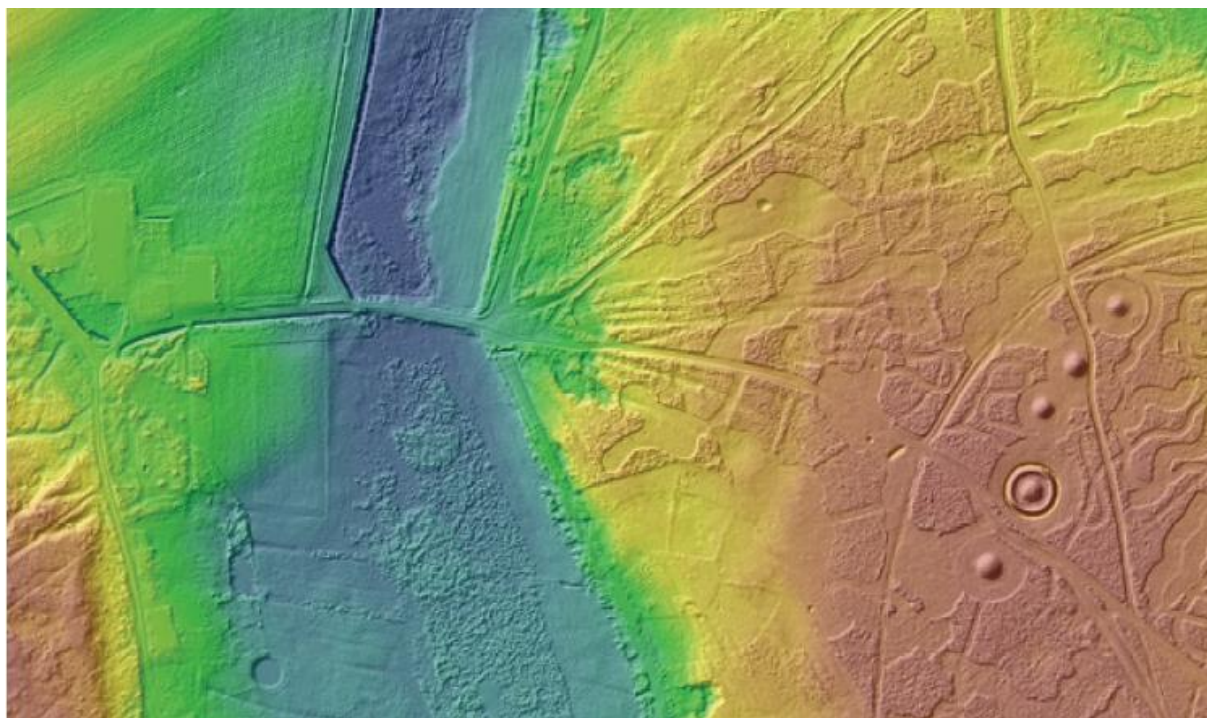
Restanten van grafrituelen

De grafheuvels op de Regte Heide zijn aangewezen als rijksmonument. Het gaat om zes grafmonumenten die aangelegd zijn in de periode 1850-800 v. Chr. Deze grafheuvels zijn opgeworpen in een open heidelandschap en waren goed zichtbaar. Het oudste monument is een "ringwalheuvel", een type dat zeldzaam is in Nederland. De kleinere grafheuvels hadden aan de voet van de heuvel een cirkel van palen. Alle zes de grafheuvels genieten bescherming als rijksmonument.

Een andere, meer recente, uiting van een grafritueel ligt in het zuidoosten van het plangebied. Een op een omgracht bosperceel gelegen grafkelder van de familie van Hogendorp uit het jaar 1824 wordt als rijksmonument beschermd.

Heideveld – Regte Heide

Het heideveld van ongeveer 200ha is een typisch voorbeeld van een heideveld zoals dat tot halverwege vorige eeuw veel voorkwam: een open heideveld met ruime vergezichten. Bijzonder en van nationale zeldzaamheid is de overgang tussen beekdal en heide in het westen; het beekdal grenst hier direct aan de heide, waar het reliëf gedeeltelijk door (pre-)historische sporen bepaald is. Hedendaagse versmallingen in het beekdal waren al in de prehistorie oversteekplaatsen met voordenen. Wie op deze plaats de beek overstak, trof de grafheuvels, die mogelijk als 'territorial marker' gediend hebben om het leefgebied van een stam of familie aan te duiden. Ondanks recente plagwerkzaamheden zijn ten oosten van de brug (en de vroegere voorde) nog steeds uitwaaiende karrensporen te zien. Op het kaartbeeld (Figuur 1) is het beekdal te zien. Ten oosten van de vernauwing zijn de historische karrensporen en de grafheuvels zichtbaar.

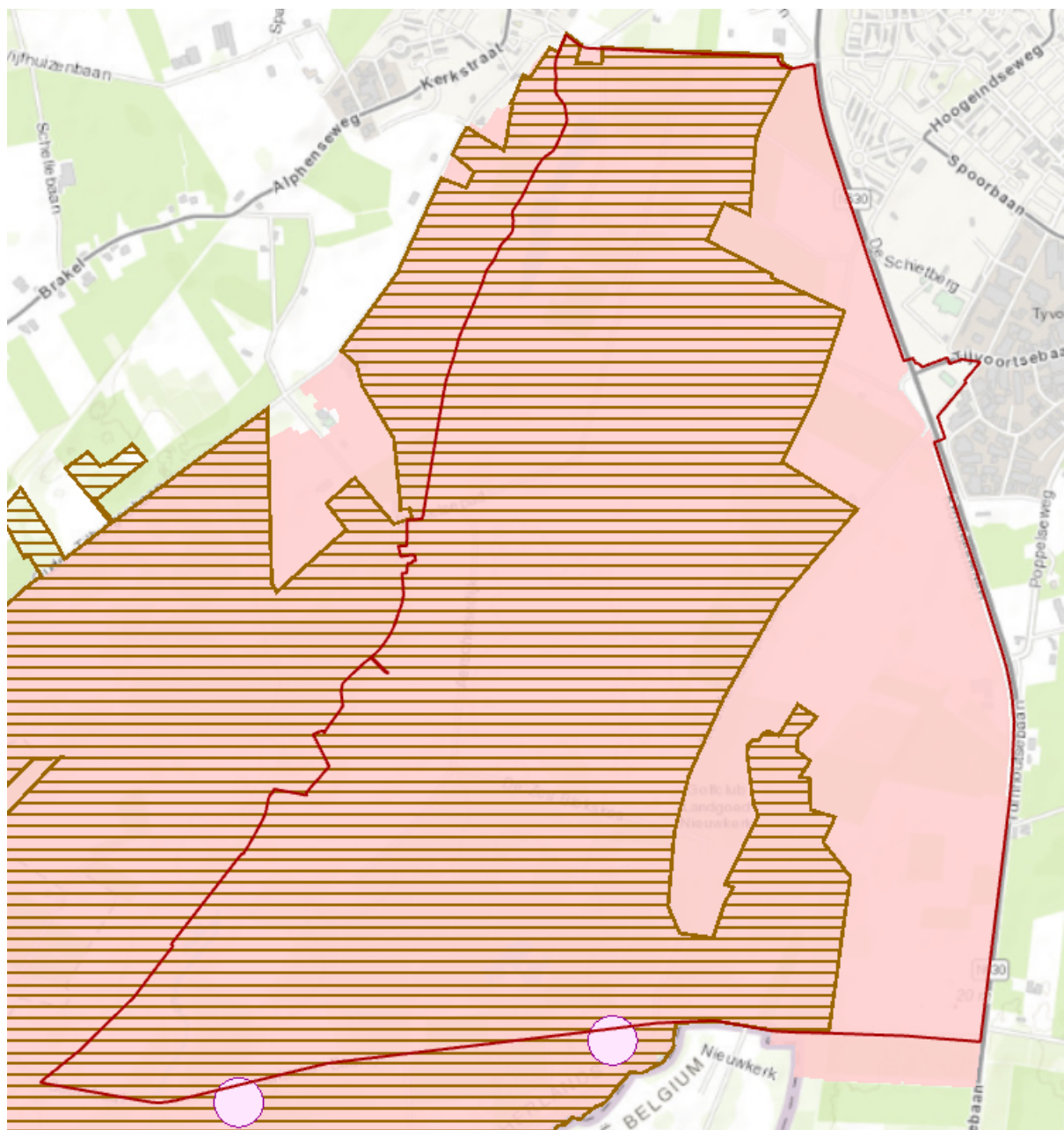
Figuur 1: uitsnede uit AHN, welke het hoogteverschil tussen het beekdal van de Oude Leij en het cultuurhistorisch landschap op de Regte Heide weergeeft.

Verder zijn er over de heide duidelijk te herkennen oude cultuurlandschapselementen. Herkenbaar zijn heide met begrazing, extensieve hooilanden langs de beek, hoger gelegen akkers en hakhoutbosjes. Zowel de grafheuvels, de (openheid van de) heidevelden, de vennen, de zandwegen en de relatie met het Riels Laag worden door de provincie als waardevol aangeduid en als zodanig beschermd in de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant. Hiernaast worden de aardkundige waarden van de Leij als typerend voorbeeld van een meanderende beek in een reliëfrijk dekzandlandschap en het heidegebied middels de Verordening Ruimte beschermd.

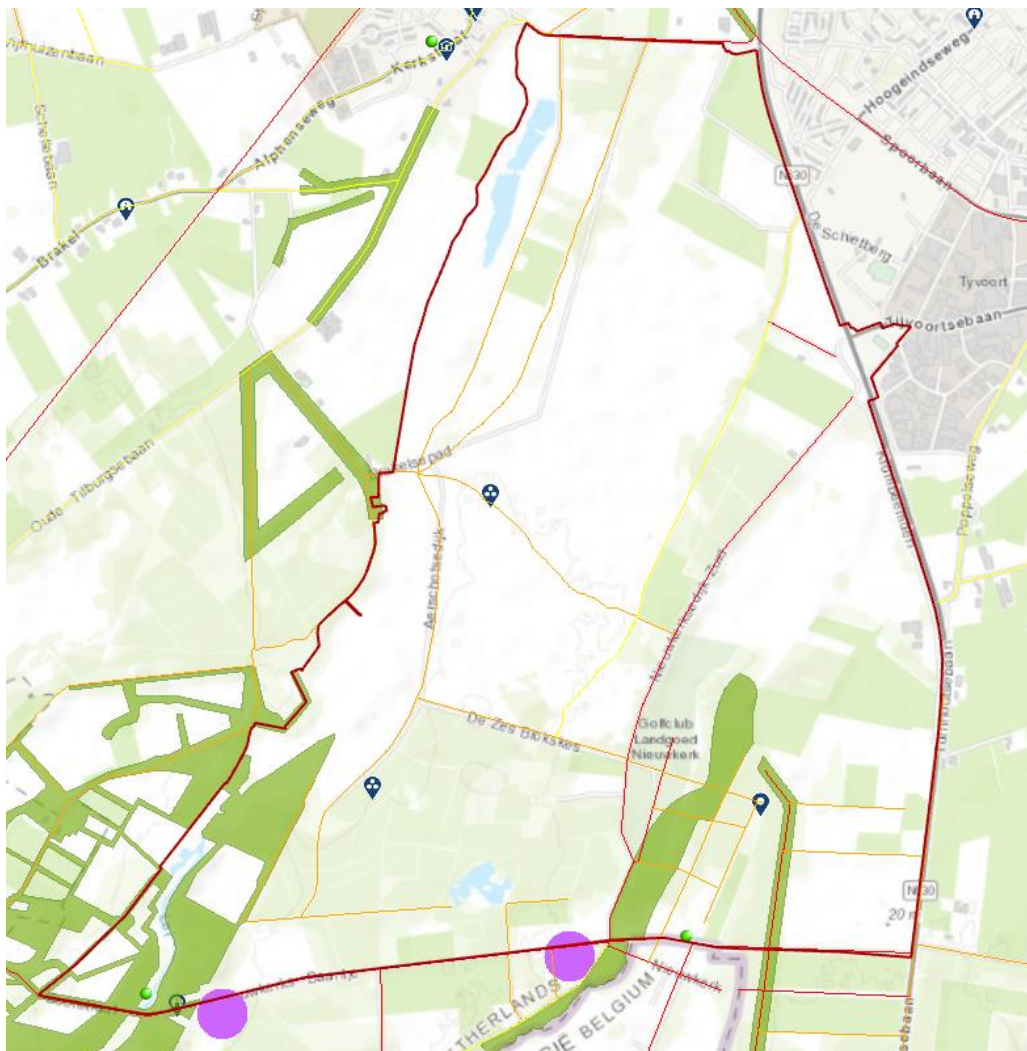
Landgoed Nieuwkerk

In het zuiden van het plangebied is Landgoed Nieuwkerk in de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant aangeduid als provinciaal waardvol cultuurhistorisch complex. Klooster Nieuwkerk is in 1913 gesticht in de nabijheid van de locatie waar van 1639 tot 1810 een grenskerk gestaan heeft. Vanaf 2006 is het klooster in gebruik als Centrum voor bewustzijnsontwikkeling en bezinning. Naast het complex hebben meerdere historische wegenstructuren behorend bij het landgoed cultuurhistorische waarden.

Hoofdzakelijk gaat het om niet-verharde wegen, voorzien van laanbeplanting uit een enkele of dubbele rij beukenbomen. Het bos dat de Poppelsche Leij in deze omgeving omgeeft wordt een hoge cultuurhistorische waarde toegekend door de aanwezigheid van zeer oude bomen langs de beek.

Figuur 2: provinciaal aangewezen cultuurhistorische vlakken (Roze), aardkundige waarden (bruin gestreept) en cultuurhistorisch waardevolle complexen (roze stippen) in het plangebied (rode lijn)

Figuur 3: cultuurhistorische waardevolle lijnen, historisch groen en rijksmonumenten